

Vek pacientov s ochorením obličiek rastie

Od roku 2008 vzrástol na Slovensku počet dialyzovaných pacientov nad 70 rokov o viac ako 10 %. Vyplyva to z údajov Národného centra zdravotníckych informácií. „**Trend je jasný. Navyše čím starší pacient, tým viac pridružených chorôb. Je to výzva budúcnosti, na ktorú bude musieť nefrológia aj geriatra reagovať,**“ hovorí členka lekárskej rady B. Braun Avitum SK a primárka dialýzy v Šali MUDr. Innet Lajtmanová.

SVETOVÝ DEŇ OBLIČIEK 2024: STARNUTIE ĽUDÍ S CHORÝMI OBLIČKAMI AKO VÝZVA BUDÚCNOSTI

Starší pacienti potrebujú väčšiu starostlivosť

Počet pacientov na dialýze starších ako 70 rokov rastie na Slovensku rýchlo – každý rok o necelé percento. Zatiaľ čo v roku 2008 bolo takýchto pacientov 30,4 % (1150 pacientov), v roku 2022 to už bolo 40,7 % (1751 pacientov) zo všetkých dialyzovaných pacientov. Je to trend, ktorému sa nefrológia bude musieť čo najskôr prispôbiť. „**Už nie sú výnimkou ani pacienti starší ako 90 rokov. Prináša to nové výzvy v poskytovaní zdravotníckych služieb a kladie to dôraz na medziodborovú spoluprácu. A to hlavne s praktickými lekármi, diabetológmi, ale aj gerontológmi alebo onkológmi. Zvyšuje sa aj počet prítomných diagnóz u jednotlivých pacientov, ktoré treba riešiť alebo zohľadňovať pri nastavovaní dialyzačného programu. Individuálny a zároveň multiodborový prístup nám umožňuje ponúkať aj napríklad domáce metódy dialyzačnej liečby. Ale treba vnímať, že vek samotný nie je kontraindikáciou napríklad aj k transplantácii obličky,**“ popisuje skúsenosti nefrológov MUDr. Innet Lajtmanová.

Priemerný vek dialyzovaných pacientov v sieti dialyzačných stredísk a nefrologických ambulancií B. Braun Avitum SK je aktuálne 64,8 roka. Ženy sú priemerne o tri roky staršie ako muži. Priemerný vek pri vstupe pacienta do dialyzačného programu je 60 rokov. Skoro polovicu pacientov (47,4 %) tvoria ľudia vo vekovej skupine 60 – 74 rokov. Trend starnutia pacientov s ochorením obličiek sa ukazuje aj v nefrologických ambulanciách. Starostlivosť o starších pacientov je náročnejšia, pretože zvyšuje nároky na koordináciu a komplexitu starostlivosti, komplikuje samotné dialyzačné ošetrenie a taktiež zvyšuje nároky na asistenciu v prípade domácich dialyzačných metód. „**Starším pacientom musíme venovať viac starostlivosti, často majú zhoršenú mobilitu, znížený sluch či kognitívne funkcie a potrebujú asistenciu zdravotníkov alebo pomoc od členov rodiny. Preferenciou je určite zachovanie čo najlepšej kvality života,**“ dopĺňa Lajtmanová. Ďalším silným trendom, ktorý slovenskí nefrológovia pozorujú, je veľmi rýchly nárast pacientov, ktorým obličky poškodil vysoký krvný tlak. V roku 2008 ich bolo 315, v roku 2020 už 576. Za 12 rokov je to nárast o 80 %. „**Ide o pomerne logický vývoj, pretože primárne je, že rastie počet ľudí s hypertenziou. A tá následne poškodzuje okrem celého radu orgánov aj obličky, ktoré sú na vysoký krvný tlak citlivé,**“ vysvetľuje primárka Lajtmanová.

Geriatrický pacient

Dialyzovaní seniori väčšinou spadajú z hľadiska geriatrickej do tretej kategórie krehkých, tzv. frailty pacientov nad 65 rokov. Geriatrická krehkosť (frailty) je klinicky a funkčne závažný, multikauzálny podmienený pokles potenciálu zdravia prevažne v pokročilom veku. Krehkosť súvisí so syndrómami, ako je chronické riziko pádov, zhoršenie kognitívnych schopností (mierny až stredný stupeň demencie), psychická labilita až depresia, malnutricie a nestabilný stav chronických ochorení. Ide o

najzávažnejší geriatrický syndróm, ktorý postihuje 5 – 10 % osôb nad 70 rokov a viac ako 20 % osôb nad 80 rokov veku. Veľkým problémom súčasnosti je tiež tzv. polypragmázia, teda nadužívanie liekov. Riziko nežiaducej interakcie potom veľmi rýchlo rastie. Odborníci volajú po účinnom riešení, ako je napríklad automatické prehodnotenie situácie, keď senior užíva viac ako 5 liekov.

Nedostatok zdravotníkov v nefrológii

Starnutie pacientov s ochorením obličiek prináša vyššie nároky aj na personálne obsadenie dialýz. Nielen stredný zdravotný personál, ale aj lekári sú pritom dlhodobo „nedostatkovým tovarom“. **„Z globálneho hľadiska skutočne vnímame ako najväčší problém dostupnosť starostlivosti s ohľadom na chronický a eskalujúci nedostatok sestier aj ďalších zdravotníkov. Je to trend, ktorý vidíme v celom západnom svete. V menšom meradle týmto nedostatkom začíname trpieť rovnocenne v ČR a SR a tento trend bude silnieť,“** hovorí riaditeľ siete dialyzačných stredísk B. Braun Avitum CZ/SK Martin Kuncek. Podľa neho je nutné začať diskutovať zmenu zodpovedností lekára nefrológa a špecializovanej sestry, aby sa aj Česko a Slovensko v tomto ohľade viac priblížili západoeurópskym štandardom. Treba mať pritom na pamäti udržanie kvality dialyzačnej starostlivosti, ktorá je v Česku aj na Slovensku nadpriemerná. **„V strednodobom horizonte sa nám pravdepodobne nepodarí generovať viac sestier a lekárov v nefrologickej špecializácii a situáciu nezachráni ani prípadné zjednodušenie uznania kvalifikácie zahraničných zdravotníkov u nás. Preťahovať ich medzi pracoviskami určite tiež nie je riešenie. Takže na mieste je celkom určite diskusia o zvýšení kompetencií špecializovaných sestier a efektivity ošetrovacích štandardov,“** dopĺňa MUDr. Martin Kuncek. Nedostatok personálu a rozvoj technológií prináša aj do Česka a na Slovensko tlak na väčšie zavádzanie domácich dialýz, či už peritoneálnych (brušných), alebo hemodialyzačných. **„V Česku sme z hľadiska domácich dialýz na uspokojivej trajektórii a rýchlo mierime k cieľu okolo 3 % patientskej populácie na domácej hemodialyzačnej metóde (HHD). Na Slovensku je situácia úplne iná, pretože tam domáca HHD ako metóda nie je formálne vedená ani hradená z verejného zdravotného poistenia. Môžeme tu tak, bohužiaľ, pracovať len s peritoneálnou dialýzou a dostávame sa s ťažkosťami na 2,7 % dialyzovanej populácie,“** vysvetľuje Martin Kuncek.

Covid a long covid nielen v starostlivosti o obličky

Hoci sa ochoreniu COVID-19 nevenuje taká pozornosť ako v pandemických rokoch 2020 a 2021, v nefrologických ambulanciách a na dialyzačných strediskách je to stále silná téma. Samozrejme, aj tu platí, že čím starší, tým rizikovejší pacient. **„Vieme, že obličkám covid spôsobuje tzv. s covidom asociovanú glomerulopatiu. Je to veľmi podobný princíp ako pri infekcii HIV. Pokiaľ sa to nepodarí stabilizovať, obličky rýchlo zlyhávajú a takí pacienti majú zhruba 30 % riziko, že budú na konci prvého roka dialyzovaní,“** vysvetľuje MUDr. Innet Lajtmanová. Ešte viac sa medzi nefrológmi hovorí o tzv. long covide, ktorý je pre lekárov často veľmi ťažko diagnostikovateľnou zmesou čiastkových diagnóz od nespavosti, kožných zmien cez chronickú únavu až po aterosklerózu. Jedna z najväčších štúdií prebiehala v Inštitúte experimentálnej medicíny (IKEM) v Prahe. **„Naše zatiaľ nepublikované dáta hovoria o tom, že zhruba 50 % pacientov, ktorí prekonajú covid, má známky long covidu od zanedbateľných až po celkom závažné,“** hovorí predseda Českej nefrologickej spoločnosti a Nefrologickej kliniky IKEM profesor Ondřej Viklický. Napriek veľmi komplikovanej diagnostike nefrológovia apelujú na lekárov, aby nepodliehali diagnostickému ani terapeutickému nihilizmu. **„Ak nešpecifikované problémy pretrvávajú, je na mieste návšteva niektorého z Center postcovidovej starostlivosti,“** hovorí MUDr. Innet Lajtmanová. Covid nenapadne obličky vždy. Viac ako 60 % pacientov pozitívnych na covid nemá žiadne zjavné symptomatické poškodenie obličiek. **„Napadnutie obličiek covidom je väčšinou až napríklad na poškodenie obličkových buniek, tzv. podocytov, zvrtné a obličky sa môžu plne zotaviť,“** dopĺňa Innet Lajtmanová.

Prevenia na Svetový deň obličiek bez objednania a zdarma: www.svetovydenobliciek.sk

Na Svetový deň obličiek 14.marca 2024 otvoria dvere verejnosti nefrologické ambulancie B. Braun Avitum. Príďte bez objednania a zdarma alebo si urobte test na www.oblickovakalkulacka.sk. **„Bezplatne a bez objednania môže ktokoľvek prísť medzi 8. a 15. hodinou. Naši zdravotníci mu v priebehu 10 – 15 minút urobia skrining rizikových faktorov, ktorý sa skladá z anamnézy, odberu kvapky krvi na zmeranie hladiny cukru, meranie krvného tlaku, analýzy moču a pohovoru s lekárom. Každý rok takto práve na Svetový deň obličiek vyšetríme po celom Česku aj Slovensku tisícky ľudí a desiatky až nižšie stovky následne odporúčame na ďalšie podrobné vyšetrenie. Táto akcia ale nemôže nahradiť štandardné preventívne vyšetrenie, skôr má**

upozorniť na časté rizikové faktory,“ hovorí MUDr. Vladimír Vojanec, vedúci lekár siete dialýz B. Braun Avitum CZ/SK.

Alexander Hemala zo svojej skúsenosti vyzýva na prevenciu

Tohtoročným ambasádorom Svetového dňa obličiek je Alexander Hemala, populárny televízny hlásateľ Československej a neskôr Českej televízie. K ochoreniu obličiek má veľmi blízko, dáva si na ne pozor celý život. Pri odvode na vojnu mu vojenský lekár diagnostikoval obličkové kamene. **„Bol to jeden z prvých momentov, kedy som si uvedomil, že zdravie je naozaj to najcennejšie, čo máme. Ako osemnásťročný som podstúpil operáciu, pri ktorej mi boli obličkové kamene vybraté priamo z obličky,**“ popisuje Alexander Hemala. Ochorenie obličiek je zákerné v tom, že väčšinou nijako extra nebolí. **„Preto je prevencia taká dôležitá a ja by som chcel vyzvať širokú verejnosť, aby sa svojim obličkám venovala. Minimálne tak, že na Svetový deň obličiek 14. marca 2024, kedy sa otvoria dvere množstva nefrologických pracovísk, pôjdu ľudia na preventívne vyšetrenie. Je naozaj jednoduché, ale môže sa tak predísť veľkým komplikáciám,**“ apeluje Alexander Hemala.

Práve minulý rok zaznamenali zdravotníci z B. Braun Avitum historicky najväčší záchyt ľudí, ktorí nemali výsledky úplne v poriadku. Z 1 500 pacientov vyšetrených v Česku ich 500 odoslali na ďalšie vyšetrenie. Z hľadiska životného štýlu sú rizikové najmä obezita a nadváha, nedostatok pohybu, nadbytok stravy, nedostatok kvalitného spánku, fajčenie a alkohol.

Konkrétne adresy ambulancií, kde bude Svetový deň obličiek prebiehať, nájdete na stránkach www.svetovydennobliciek.sk. Ak ľudia vo štvrtok 14. marca 2024 nestihnú prísť na prevenciu osobne, môžu si orientačný test svojho obličkového zdravia urobiť na www.oblickovakalkulacka.sk.

Viac o B. Braun

Koncern B. Braun pôsobí na celosvetovom trhu viac ako 180 rokov a dnes patrí k najväčším výrobcom zdravotníckych produktov na svete. Hlavné sídlo je v nemeckom Melsungene, pobočky má v 64 krajinách sveta. Skupinu B. Braun CZ/SK tvoria B. Braun Medical (dodávateľ zdravotníckych prostriedkov), B. Braun Avitum (prevádzkovateľ dialyzačných stredísk, odborných ambulancií a domovov pre osoby so zdravotným postihnutím) a Aesculap Akadémia (medzinárodná vzdelávacia inštitúcia). Skupina B. Braun v Českej a Slovenskej republike pôsobí od roku 1993 a zamestnáva viac ako 900 ľudí. Charitatívny projekt B. Braun pre život podporuje vybrané neziskové organizácie aj jednotlivcov. Patrónom projektu je český paralympionik David Drahonínský.

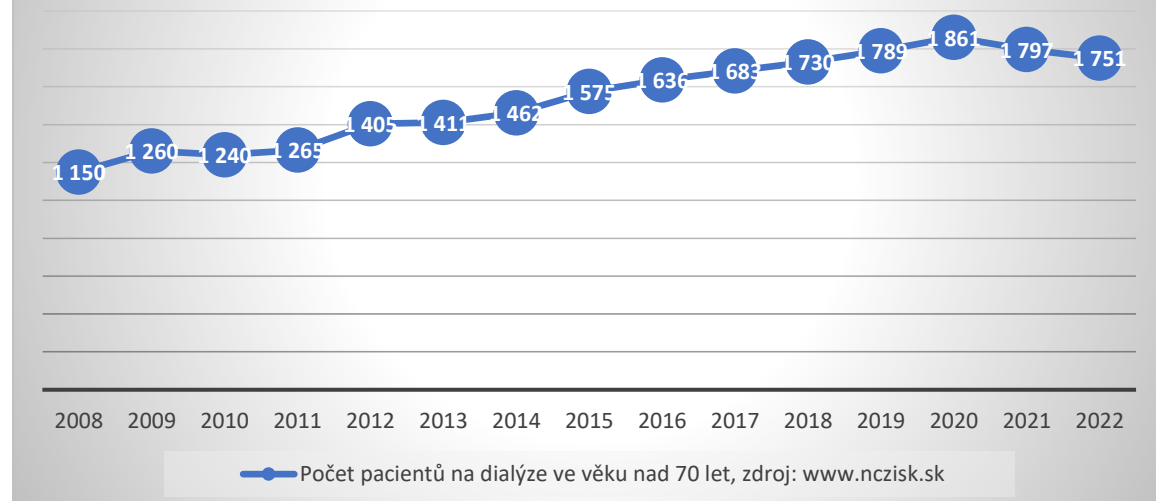
Kontakt na Skupinu B. Braun CZ/SK

Lucie Kocourková | tlačová hovorkyňa

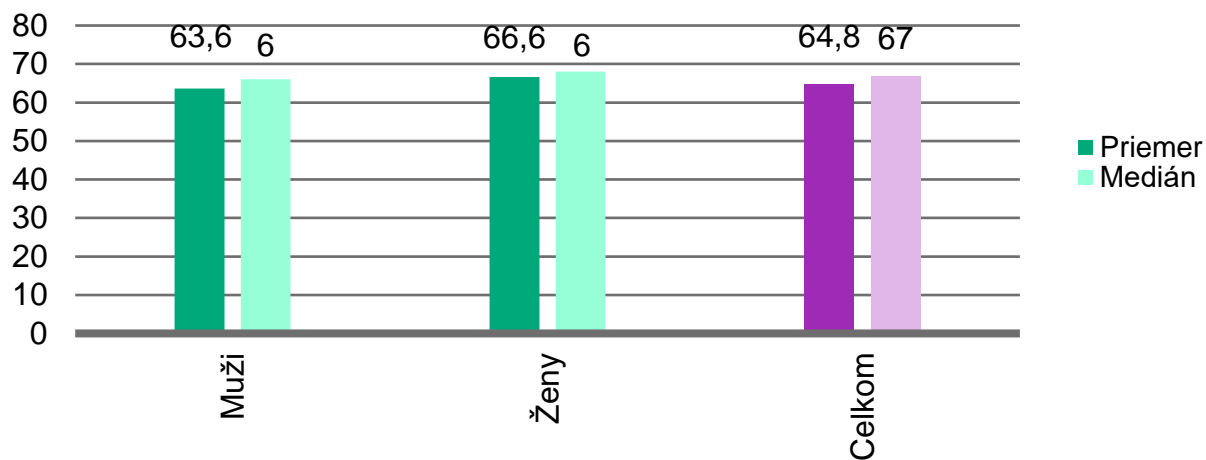
Mobil +420-602 167 024 | lucie.kocourkova@bbraun.com

www.bb Braun.sk

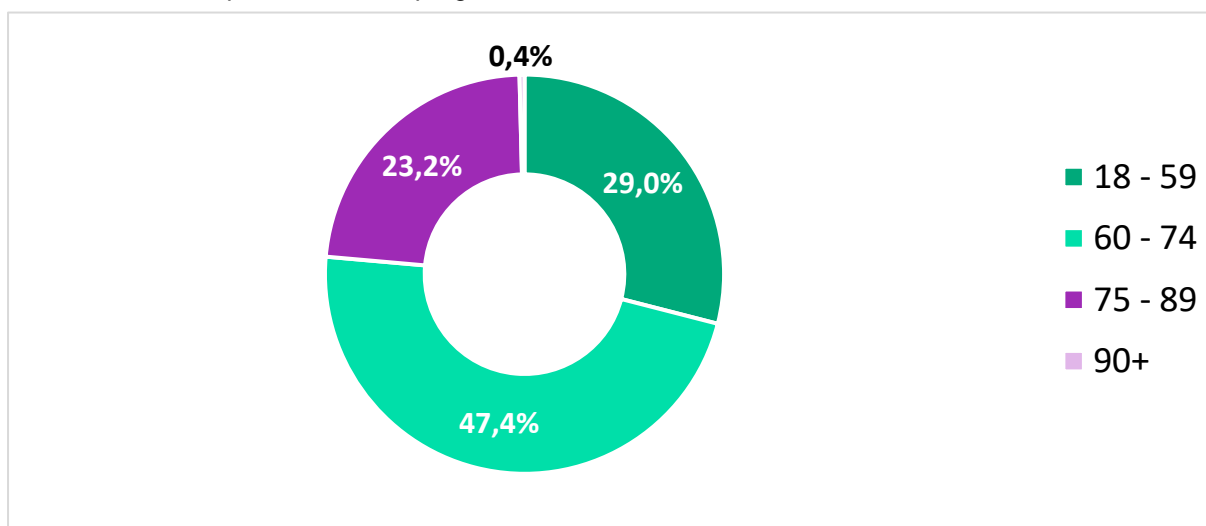
Počet pacientov na dialýze vo veku nad 70 rokov, zdroj: www.nczisk.sk

Priemerný vek pacientov v HD programe v sieti DS B. Braun Avitum SK

Veková štruktúra pacientov v HD programe v sieti DS B. Braun Avitum SK

Počet pacientov, ktorým obličky poškodila hypertenzia, zdroj: www.nczisk.sk

